

FIGYELŐ

Kozocsa Sándor (1904–1991). Elhunyt Kozocsa Sándor, akinek neve több mint fél évszázadon keresztül összeforrt a magyar irodalomtörténeti bibliográfia műfajával, és akinek munkái írók, irodalomtörténészek, könyvtárosok, újságírók és egyetemi hallgatók nemzedékei számára jelentettek megbízható kiindulást és tájékoztatást a magyar irodalom kiterjedt és sűrű erdejében.

1926 óta volt az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa. A fiatal tudós előtt megnyílt hatalmas gyűjteményt eleinte mint irodalomtörténész aknázza ki, első munkája az új romantikus drámáról szól (1926). Ezt követően további jelentős művei foglalkoztak a 19–20. századi magyar irodalom különböző kérdéseivel (*Zilahy Károly esztétikája*, 1936; *Juhász Gyula*, 1937; *A Ludas Matyi kiadások története*, 1938; *Vörösmarty ifjúkori kísérletei*, 1939; *Kis magyar irodalomtörténet*, 1944). Ezekkel egyidőben azonban eljegyezte magát egy olyan feladattal, amelyről ugyanúgy elmondható, miként magáról a könyvtárosi hivatásról, hogy művelője mások szolgálatának szenteli életét. Volt már előzménye a magyarországi kurrens irodalomtörténeti bibliográfiának, hiszen Szinyei József már 1876-tól megindította a Figyelőben az évenkénti *Irodalomtörténeti repertóriumot*. Őt követte Hellebrant Árpád, aki *A magyar philológiai irodalom* keretében adott éves tájékoztatást a magyar irodalomtörténeti szakirodalomról is az Egyetemes Philológiai Közleményekben. 1927-től kezdve azonban Kozocsa Sándor folytatta ezt a hagyományt, egyben korszerűsítette is a műfajt. Egyik jelentős változtatása volt például, hogy 1932-től nem csak az Irodalomtörténeti Közleményekben jelent meg az éves bibliográfia, hanem önállóan is. Eredetileg az Irodalomtörténeti Füzetekben, melyet eleinte a Magyar Irodalomtörténeti Intézet, 1940-től pedig az Országos Széchényi Könyvtár adott ki. 1945-tel sem szűnt meg a sorozat, bár kissé elakadt: az 1945–1949. évek anyaga összevontan jelent meg, 1950-ben. Nem kevés küzdelembe került, hogy ezekben az években is sikerült, egészen 1965-ig bezárólag, az éves köteteket megjelentetni.

Pedig ezek az idők nem kényeztették el. Azt a Kozocsa Sándort, akit a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészeti Karán a bibliográfia magántanárának neveztek ki és aki 1941–1948 között ilyen tárgyú előadásokat is tartott, a „fordulat éve” után az akkor létesült Könyvtártudományi Tanszékre nem hívták meg előadni. De vissza kellett vonulnia az irodalomtudományi közéletből is, pedig a negyvenes évektől az Irodalomtörténet c. folyóiratot is ő szerkesztette.

Aki ismerhette őt az ötvenes években, mégis úgy emlékezhet rá, mint akivel mintha mindez a méltánytalanság nem is történt volna meg: meg tudta ekkor is őrizni az igazi tekintély valamennyi külső és belső jegyét: széles körű tudását és ismereteit továbbra is készségesen adta át a hozzá – nem ritkán – forduló olvasóknak, diákoknak, kutatóknak. A munkába való temetkezése, a múzeumi folyosókon a magárevített sötét kabátban, csokornyakkendővel szinte mindig futólépésben végigszáguldó alakja és mosolygó arccal végrehajtott kalapemelése egy nagyon emberi tiltakozásnak tűnt egy oly korban, amelyik még az öltözetet is szabályozni kívánta, de a munkát és a tudást valójában nem becsülte.

Kozocsa Sándor emberi tartásának ezek a vonásai a kortársak távozásával talán kevésbé őrződnek meg, de életműve mindaddig fennmarad, amíg lesznek diákok, irodalomtörténészek, könyvtárosok és olyan olvasók, akik a huszadik század zivataros második harmadának magyar írói alkotásai és azok fogadtatása iránt érdeklődni fognak.